

Василь ПЕЧЕНЮК

здобувач вищої освіти освітнього ступеню «бакалавр»,
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»,
Подільський державний аграрно-технічний університет,
м. Кам'янець-Подільський

Науковий керівник: **Фугело П.М.**
канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів, банківської справи,
страхування та електронних платіжних систем,
Подільський державний аграрно-технічний університет,
м. Кам'янець-Подільський

ОФШОРИЗАЦІЯ БІЗНЕСУ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Міжнародні фінансові центри, де кредитні установи здійснюють операції в основному з нерезидентами і в іноземній для даної країни валюті, дістали назву фінансових центрів «офшор» (off-shor). Вони, як правило, служать податковим притулком, оскільки операції, що в них здійснюються, не обкладаються податками і вільні від валютних обмежень.

Офшорний банківський (фінансовий) центр – фінансовий центр, де можна проводити операції, що не підпадають під національне регулювання і не вважаються складовою економіки.

Основна причина виникнення офшорних фінансових центрів (час їх появи – після Другої світової війни) передусім полягала в існуванні надто високих ставок податків на доходи банків у розвинутих країнах і країнах, що розвиваються.

Причинами привабливості офшорних фінансових центрів як для іноземних, так і для місцевих суб'єктів господарювання є:

- виконання посередницьких функцій для позичальників і депонентів;
- мінімальне офіційне регулювання;
- практично відсутні податки і контроль за управлінням портфельними інвестиціями;
- діяльність іноземних банків на їх території сприяє збільшенню зайнятості місцевого населення;
- підвищення рівня життя в країнах розміщення офшорних банківських центрів завдяки накопиченню коштів від видачі ліцензій, витрат банків та інших платежів.

Для багатьох країн і територій (наприклад для Багамських островів), створення офшорних фінансових центрів стало єдиним шляхом розвитку економіки, ураховуючи практично повну відсутність там корисних копалин.

До загальних рис офшорних банківських центрів можна віднести такі:

- майже відсутність регулювання руху коштів;
- міжнародна основа операцій; високоефективні засоби зв'язку і транспортна інфраструктура;
- надійні взаємовідносини з фінансовими органами влади промислово розвинених країн;
- внутрішня політична стабільність; забезпечення таємниці угод;
- ефективне функціонування центральних банків;
- основна або альтернативна англійська мова;
- розташування в годинних поясах, що перебувають між поясами основних ринків;
- висококваліфікована робоча сила [1].

Процес формування офшорних юрисдикцій і боротьба за потоки капіталів між країнами привели до аномальних ситуацій в деяких країнах

світу, що майже відмовились від виконання податково-фіскальної функції і таким чином, створили сприятливі умови для залучення і накопичення значних коштів нерезидентів з різних країн світу. Відзначимо, що активно цей процес розпочався в 70-х рр. ХХ ст. й по цей час однозначних і ефективних механізмів подолати офшорну оптимізацію і вирівняти конкуренцію між бізнес-структурами, а також налагодити обов'язкову сплату податків фізичними особами в світі не вдалося, деякі заходи мали позитивний ефект, але в більшості випадків, визначити в повному обсязі та повернути капітали до країн з повноцінною фіскальною функцією майже неможливо. Україна, як держава із суттєвим фіскальним навантаженням на юридичні та фізичні особи та не прогнозованим державним регулюванням, також має значні відтоки капіталів в офшорні юрисдикції, а тому це питання є актуальним і потребує аналізу причин відтоку капіталів та функціонування сучасної мережі офшорних юрисдикцій.

Починаючи з 70-х рр. ХХ ст., з Китаю виведено 1,2 трлн. дол. США, далі йдуть Росія (800 млрд. дол. США), Південна Корея (779 млрд. дол. США), Бразилія (520 млрд. дол. США), Кувейт (496 млрд. дол. США), Мексика (417 млрд. дол. США), Венесуела (406 млрд. дол. США), Аргентина (399 млрд. дол. США), Індонезія (331 млрд. дол. США), Саудівська Аравія (308 млрд. дол. США), Нігерія (306 млрд. дол. США).

За експертними оцінками з України виведено 167 млрд. дол. США, з Казахстану – 138 млрд. дол. США. Значна частина капіталу була виведена за кордон у 90-ті роки ХХ ст. в період «дикої» приватизації. Згодом частина капіталу поверталася з офшорів як «іноземні» інвестиції.

В даний час відтік капіталу не припиняється. Близько 40% активів капіталів з Росії, України та Казахстану зберігається в офшорах. Тоді як у США та Японії ця частка не перевищує 2%, а в Євросоюзі – 10%.

Вищезазначені показники свідчать про суттєву офшоризацію світової економіки на сучасному етапі її розвитку та активну участь в цих процесах країн пострадянського простору.

Основною причиною, чому бізнес-структури у світі обирають офшори для свого функціонування, відіграє зниження рівня оподаткування бізнес-структур та можливості ведення процедур більш зручної та спрощеної звітності й адміністрування. Міжнародна конкуренція між бізнес-структурами обумовлює і податкову оптимізацію, що впливає на більш активне використання офшорних юрисдикцій [2].

Для ведення торгових операцій в Україні консультанти радять відкривати компанії в юрисдикціях, які мають договір про уникнення подвійного оподаткування з нашою країною і ніколи не можуть бути віднесені українським урядом до офшорних зон.

Так, останнім часом значно зріс інтерес до таких юрисдикцій як Велика Британія і США. Хоча вони не є офшорними зонами, однак нерезидентні компанії, зареєстровані на їх території, не ведуть у країні жодної комерційної діяльності, не платять податок на прибуток. Водночас, у разі використання резидентно компанії (механізм реєстрації резидента в цих країнах досить простий і дешевий) разом з офшором, наприклад на Багамських островах, податкові виплати скорочують до мінімуму завдяки податковому плануванню [3].

Щодо застосування офшорних зон в Україні, то воно є пріоритетним не тільки для залучення іноземних інвестицій, а й для створення нових підприємств та організацій, адже нині дуже багато новостворених фірм не витримують конкуренції вже на початковому етапі й закриваються, а переваги офшорних зон надали би можливості таким фірмам розвинути для нормального існування на ринковому просторі.

Часто також трапляється, що під час економічної кризи підприємство несе збитки, що призводить до звільнення працівників чи скорочення

виробництва, а використання офшору в цій ситуації могло би на певний час скоротити витрати і зберегти обсяги виробництва та працівників.

Отже, напевно, кожна країна світу зацікавлена у створенні вільних економічних та офшорних зон, які забезпечать їй валовий приріст та стабілізацію економіки. Тому правова невизначеність і відсутність законодавчої регламентації офшорного бізнесу, на жаль, не дадуть змоги сьогодні говорити про створення в Україні ефективних механізмів функціонування та загальних правил регулювання відносин між суб'єктами офшорної діяльності. І це поряд з існуванням такого потужного тіньового сектору в економіці, що має місце в країні. А поки що доводиться визнавати, – такий стан призводить до гальмування економічного розвитку країни і залучення тим самим офшорного бізнесу до тіньового середовища [4].

Перелік використаних джерел:

1. Офшорні банківські (фінансові) центри, їх види та основні типи. URL: [https://buklib.net/books/23650/#:~:text=Офшорний%20банківський%20\(фінансовий\)%20центр%20-і%20не%20вважаються%20складовою%20економіки.](https://buklib.net/books/23650/#:~:text=Офшорний%20банківський%20(фінансовий)%20центр%20-і%20не%20вважаються%20складовою%20економіки.)
2. Редзюк Є.В. Офшоризація світової економіки: перспективи для України і світу. *Вісник асоціації докторів філософії України*. 2015. №1
3. Вергун В.А., Ступницький О.І. Державне і міждержавне регулювання сучасного офшорного бізнесу. Іноземні інвестиції: офшорні зони та їх інституції в міжнародному бізнесі. URL: [https://pidru4niki.com/72825/investuvannya/derzhavne_mizhderzhavne_regulyuvannya_suchasnogo_ofshornogo_biznesu.](https://pidru4niki.com/72825/investuvannya/derzhavne_mizhderzhavne_regulyuvannya_suchasnogo_ofshornogo_biznesu)
4. Корнієнко П.С. Офшори в законодавстві України. *Часопис Київського університету права*. 2011. №3. С. 123